

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣ

ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ,

ΤΗΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΗΝ ΤΗ ΚΥΡΙΑΚῃ ΠΡΟ ΤΗΣ ΥΨΩΣΕΩΣ.

ΑΣΙΓΚΡΪΤΩΣ περισσότερον ἠγωνίσθησαν οἱ θεῖοι ἀπόστολοι, ἵνα πρὸς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἐλκύσωσι τοὺς Ἰουδαίους, ἤπερ τοὺς ἔθνικους εἰδωλολάτρας· εὐκολώτερα ἐπληροφορεῖτο ὁ εἰδωλολάτρης, ὅτι τὰ παρ' αὐτοῦ λατρευόμενα ζάνα οὐκ ἦσαν θεοὶ, δυσκολώτερα δὲ ἐπειθετο ὁ σκληροτράχηλος Ἑβραῖος, ὅτι ὁ νόμος, ὃν ἐκ θεοῦ ἔλαβεν, ἦν τυπικὸς καὶ σκιώδης, τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν προκαταγγέλλων· ὡς κωφὸς οὐκ ἤκουε τῶν ἁγίων προφητῶν τὰ λόγια, τὰ τοσοῦτον φανερώς προφητεύσαντα τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὡς τυφλὸς οὐκ ἔβλεπεν οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὐδὲ τῶν θεοφόρων ἀποστόλων τὰ ἐξάϊσια θαύματα· μὴ δυνάμενος δὲ νοῆσαι, ὅτι ἡ σαρκικὴ περιτομὴ τύπος ἦν τῆς πνευματικῆς, κατ' οὐδένα τρόπον ὑπέφερε τὴν ἀθέτησιν αὐτῆς, καὶ τὴν τελείαν ἐξουδένωσιν· ἐσκανδάλιζε

δὲ αὐτὸν παραλόγως τὸ μυστήριον τοῦ ζωηφόρου σταυροῦ, ἐπειδὴ παχυλῶς ἐνόει τὸ, « Κεκατηραμένος ὑπὸ θεοῦ πᾶς κρεμᾶ- ^{Δευτ. 21.}
_{23.} » μενος ἐπὶ ξύλου ». Ἐκ τούτου, καὶ τινες ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐπίβησαν εἰς τὸν Χριστὸν, θέλοντες ὁμῶς ἀρέσαι εἰς τοὺς ὁμογενεῖς αὐτῶν, ἠνάγκαζον τοὺς εἰς τὴν πίστιν προσερχομένους, ἵνα περιτέμνωνται, καὶ οὕτως ἔφευγον τοὺς φοβεροὺς διωγμοὺς τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων, ὅσους ἐκίνουν κατὰ τῶν κηρυττόντων Χριστὸν ἐσαυρωμένον. Διὰ τῆς ^{1. Κορ. 1.}
_{23.} σήμερον ἀναγνωσθείσης ἐπιστολῆς ἐλέγχει ὁ θεόφρων Παῦλος τὸ σφάλμα τῶν ἀναγκαζόντων περιτέμνεσθαι, καὶ ὡς μηδόλως φοβούμενος τοὺς διώκτας τοῦ σταυροῦ, λαμπρᾶ τῆ φωνῆ κηρύττει· « Ἐμοὶ δὲ μὴ ^{Γαλ. 6. 14.}
» γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν τῷ σταυρῷ
» τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ». Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐρμηνεία ὅλης τῆς ἀναγνωσθεί-

ὄρα σελ.
40⁴ Κυρ.
x6¹.

σῆς περικοπῆς προλαβὸν ἐγράφη, διὰ τοῦτο ἀφιερῶντες σήμερον τὸν λόγον εἰς ταύτην μόνην τὴν ἀποστολικὴν καύχησιν, πρῶτον μὲν ἐρευνῶμεν τῆς καυχήσεως τὰ εἶδη· δευτέρου δὲ, διὰ ποῖον λόγον ὁ ἀπόστολος καταλιπὼν πᾶν ἄλλο καύχημα, ἐκαυχᾶτο « Ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ».

Καυχῶνται οἱ ἄνθρωποι εἰς τὴν φρόνησιν αὐτῶν, εἰς τὴν σοφίαν, εἰς τὸ κάλλος, εἰς τὴν ἀνδρείαν, εἰς τὸν πλοῦτον, εἰς τὰ ἀξιώματα, εἰς τὴν εὐγένειαν, καὶ εἰς πᾶν ἄλλο σωματικόν ἀγαθόν· καυχῶνται εἰς τὸν ζῆλον, εἰς τὴν ἐλεημοσύνην, εἰς τὴν ἀγάπην, εἰς τὴν σωφροσύνην, εἰς τὴν ὑπομονήν, εἰς τὴν δικαιοσύνην αὐτῶν, καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ἔργον πνευματικόν· καυχῶνται καὶ ἐπὶ τοῖς θαυμασίοις ἔργοις τῆς παντοουργοῦ δυνάμεως τοῦ θεοῦ· ἡ πρώτη ἐστὶ καύχησις σωματικὴ ἢ δευτέρα, ψυχικὴ ἢ τρίτη ἐστὶ καύχησις θεία· ἡ πρώτη καύχησις ἐστὶν ἀμαρτία, παροργίζουσα τὸν θεόν, καὶ ἐτοιμάζουσα εἰς τὸν καυχώμενον αὐστηροτάτην παιδευσιν· ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐκαυχῆθη ἐπὶ τῇ βασιλικῇ αὐτοῦ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ· « Καὶ τίς ἐστὶ θεός, » εἶπε πρὸς τοὺς τρεῖς παῖδας, ὃς ἐξελεῖται » ὑμᾶς ἐκ τῆς χειρὸς μου; οὐχ αὕτη ἐστὶ » Βαβυλῶν ἢ μεγάλη, ἣν ἐγὼ ὠκοδόμησα » εἰς οἶκον βασιλείας, ἐν τῷ κράτει τῆς » ἰσχύος μου, εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου »; ἔτι δὲ ὁ λόγος τῆς τοιαύτης καυχήσεως ἴστατο ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ, κηρύττουσα τὴν τούτου

Δαν. 3. 15.
Δαν. 4. 27.

καταδίκην· « Αὐτῇ δὲ τῇ ᾠρᾷ ὁ λόγος αὐτοῦ·¹³ » συνετελέσθη ἐπὶ Ναβουχοδονόσορ· καὶ » ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον » ὡς βοῦς ἤσθιε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ » οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως αἰ » τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων ἐμεγαλύνθησαν, » καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὄρνέων ». Βλέπε δὲ καὶ τὸν Ἡρώδη· αὐτὸς βασιλικὴν ἐσθῆτα ἐνδεδυμένος καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος καθήμενος, ἐδημηγόρει τὰ περὶ τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ· ὁ δὲ λαός, εἴτε καλακεύων αὐτόν, εἴτε θαυμάζων τὴν δύναμιν τῆς δημηγορίας αὐτοῦ, ἐκραύγαζε· « θεοῦ φωνή, καὶ οὐκ ἀνθρώπου »· αὐτὸς δὲ ὁ πανάθλιος ταύτην τὴν φωνὴν ἀκούσας, οὐκ ἐδόξασε τὸν θεόν, τὸν δόντα αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τοῦ λόγου τὴν δύναμιν· καὶ ἰδοὺ εὐθύς « Ἐπάταξεν αὐτόν¹² » ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν » δόξαν τῷ θεῷ· καὶ γενόμενος σκωληκό- » βρωτος, ἐξέψυξεν ».

Πράξ. 12.
22.

Λύτ. 23.

Πολλὰ μακρὰν ἀπέχουσιν οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι ἀπὸ ταύτης τῆς κοσμικῆς καυχήσεως· « Μὴ καυχᾶσθε, διδάσκουσι, καὶ » μὴ λαλεῖτε ὑψηλά· μὴ ἐξελητέω μεγαλο- » ῥημοσύνη ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ » καυχᾶσθω ὁ φρόνιμος ἐπὶ τῇ φρονήσει » αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ δυνατός ἐπὶ » τῇ δυνάμει αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ » πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ »· πολλῶν περισσότερον ἀπέιχε ταύτης τῆς καυχήσεως ὁ τρισμακάριος Παῦλος, ὅστις σκύβαλα³ ἐνόμιζε πάντα τὰ ἐγκόσμια· τόσον ἀπέιχεν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν σάρκα καυχήσεως,

1. Βστ.
3. 10.

Φιλιπ. 3.
8.

ὥστε, ὅταν ἐγνώρισεν, ὅτι ἀνάγκη ἐστίν, ἵνα καυχῆθῃ, ἐπειδὴ οἱ ψευδαπόστολοι ἐπλάνουν τοὺς πιστοὺς, καυχώμενοι ἐν τῷ γένει αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς προγόνοις, καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ κόποις, τότε πρῶτον μὲν ὠμολόγησεν, ὅτι λαλεῖ ὡς μω-
 ρὸς καὶ ἄφρων, « Ὁ λαλῶ, εἶπεν, οὐ λαλῶ » κατὰ Κύριον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ· ἐν » ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως » καὶ πάλιν· « Ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν » ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες »· καὶ πάλιν· « Ἐν » ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω), τολ- » μῶ κηγή »· ἔπειτα τέλος πάντων εἶπεν·
 « Ἑβραῖοί εἰσι; κηγῶ· Ἰσραηλιταὶ εἰσι; » κηγῶ· διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; (παραφρο- » νῶν λαλῶ) ὑπὲρ ἐγώ ».

Περὶ δὲ τῶν καυχωμένων εἰς τὰς ἀρετὰς αὐτῶν, παράδειγμα βλέπομεν φοβερόν ἐν τῷ ἱερῷ εὐαγγελίῳ. Δύο ἄνθρωποι, λέγει, ἀνέ-
 βησαν εἰς τὸ ἱερόν, ἵνα προσευχηθῶσιν· ὁ εἰς Φαρισαῖος, ἦγουν δίκαιος, ὁ ἕτερος τελώνης, τουτέστιν ἁμαρτωλός· ὁ Φαρισαῖος οὐ προσεύ-
 χεται, ἀλλὰ μεγαλοῤῥημονεῖ, καὶ καυχᾶται· « Οὐκ εἰμί, λέγει, ὡσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀν- » θρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς » οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ σαβ- » βάτου· ἀποδεκατῶ πάντα, ὅσα κτῶμαι »· ὁ δὲ τελώνης νομίζων ἑαυτὸν ἀνάξιον ὑψώ-
 σαι τὰ ὄμματα εἰς τὸν οὐρανόν, κάτω νενευκῶς, ἔτυπτε τὸ στήθος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν· « Ὁ θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρ- » τωῷ »· κατέβησαν δὲ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὁ μὲν Φαρισαῖος, ὁ δίκαιος, κατακεκριμένος διὰ τὴν ἐξ ὑπερηφανείας καύχησιν· ὁ δὲ

τελώνης, ὁ ἁμαρτωλός, δεικνυμένος διὰ τὴν ἐκ τῆς ταπεινώσεως μετάνοιαν· οὕτως οὖν ἡ καύχησις ἐν μιᾷ στιγμῇ καιροῦ σκορπίζει πάντα τῶν ἀρετῶν τὰ ἔργα, τὰ μετὰ πολὺν χρόνον διὰ πολλῶν κόπων κατορθωθέντα.

Βλέπε δὲ τὸν Παῦλον ἀναβάντα μὲν εἰς τὴν τελειότητα πάσης ἀρετῆς, κηρύτ-
 τοντα δὲ μεγάλη τῇ φωνῇ· « Χριστὸς Ἰη- » σοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς » σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ »· Οἱ Κορίν-
 θιοὶ ἠνάγκασαν αὐτόν, ἵνα διηγηθῇ τὰ ἑαυτοῦ κατορθώματα, ὅπως δὲ αὐτῶν ἐπι-
 στομιζῶσι τοὺς ψευδαποστόλους· ἐπειδὴ δὲ ἐγνώριζεν ὁ αἰοίδιμος, ὅτι ἡ διήγησις τῆς ὀπτασίας αὐτοῦ ἦν ἀποδεικτικὴ τῆς τε-
 λείας αὐτοῦ ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος, ἠγωνίσθη μὲν, ὅσον ἐδύνατο, ἐπικρύψαι τὴν καύχη-
 σιν· ὅθεν ἐσχημάτισε τὸν λόγον εἰς ἄλλο πρόσωπον· « Οἶδα ἄνθρωπον, εἶπεν, ἐν » Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων (εἴτε ἐν » ἡ σῶματι, οὐκ οἶδα· εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώμα- » τος, οὐκ οἶδα· ὁ θεὸς οἶδεν), ἄρπαγέντα » τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ »· ἐπε-
 κάλυψε δὲ, ὅσον ἐδυνήθη, καὶ τὴν τελειό-
 τητα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, εἰπὼν· « Ἐδόθη » μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος σατάν, » ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι »· πλὴν ὠμολόγησεν, ὅτι καὶ ἐξ ἀνάγκης ἐκαυχῆθη, ἐγένετο ὁμοίως ἄφρων· « Γέγονα, » λέγει, ἄφρων, καυχώμενος· ὑμεῖς με ἡ- » ναγκάσατε ».

Ἀληθῶς δὲ μωρία καὶ ἀφροσύνη ἐστὶν ἡ καύχησις. Τί καυχᾶσαι, ὦ ἄνθρωπε, ὁ

2. Κορ. 11.
17, 19, 21

Αὐτ. 22.
23.

Αὐτ. 18.
11, 12.

Αὐτ. 13.

1. Τιμ. 1.
15.

2. Κορ. 12.
2.

Αὐτ. 7.

Αὐτ. 11.

ἀπ' ἀρχῆς πηλός, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ αὐτός; καυχᾶσαι εἰς τὴν ἀνδρείαν, εἰς τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν μελῶν τοῦ σώματός σου, ἢ εἰς τὴν εὐφυΐαν, καὶ φρόνησιν, καὶ τὸ διακριτικὸν τῆς ψυχῆς σου; ἀλλὰ τίς ἐποίησέ σου τὸ σῶμα; τίς ἔπλασε τὴν ψυχὴν σου; τοῦ θεοῦ αἱ χεῖρες· ὅθεν ὁ προφήτης ἐψάλλεν· « Αἱ χεῖρές σου ἐποίησαν με, καὶ ἔπλασαν με »· τί καυχᾶσαι, εἰς τὸν πλοῦτόν σου; εἰς τὴν ἐξουσίαν σου; εἰς τὰ ἀξιώματά σου; ἀλλὰ σὺ γυμνός ἐξῆλθες ἐκ κοιλίας μητρὸς σου, γυμνός καὶ ἀπελεύσῃ· εἴτι καὶ ἂν ἐχῆς, τοῦ θεοῦ ἐστι· « Κύριος πτωχίζει καὶ πλουτίζει, ταπεινοῖ καὶ ἀνυψοῖ· ἀνιστᾷ ἀπὸ γῆς πένητα, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγείρει πτωχόν »· τί καυχᾶσαι; διὰ τὰ ἐνάρετα ἔργα σου; ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τοῦ θεοῦ εἰσι· διότι αὐτός καὶ συνεργεῖ πρὸς τὴν θέλησιν ἡμῶν, καὶ συμβοηθῆ πρὸς τὴν τούτων κατόρθωσιν· « Ὁ θεὸς γὰρ ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν, καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας », χωρὶς δὲ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς οὐδὲν κατορθῶσαι δύναται· « Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν ». Πόσον ἀσύνητον καὶ μωρὸν ἐνόμιζες ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, ὅστις ἐνδεδυμένος ξένα ἐνδύματα, περιήρχετο ἔνθεν καθεῖθεν, καυχώμενος καὶ κομπάζων ἐπ' αὐτοῖς, ὡσπερ ἂν εἰ ἦσαν ἴδια ἑαυτοῦ τὰ ξένα καὶ ἀλλότρια; καὶ ὁμως οἱ καυχώμενοι ἀφρονέστεροί εἰσι τοῦ τοιούτου ἀνθρώπου καὶ ἀσυνετώτεροι· ποσάκις ἡμεῖς οἱ τάλανες, παρακούοντες τὸ θεῖον πρόσαγμα, « Γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις », Γαλ. 118. 73. Ἰωβ. 1. 21. 1. Βασ. 2. 7. 8. Φιλιπ. 2. 13. Ἰωάν. 15. 5. Ματθ. 10. 16.

γινόμεθα ἄφρονες, καὶ μεγαλορρόημονοῦμεν, καὶ καυχώμεθα, ἄλλοτε μὲν ὡς ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ ὁ Ἡρώδης, ἄλλοτε δὲ, ὡς ὁ Φαρισαῖος, μηδὲ ὅπως αἰσθανόμενοι τὸ βάρος τοῦ ἁμαρτήματος τῆς καυχήσεως.

Θυγάτηρ τῆς ὑπερηφανείας ἐστὶν ἡ καύχησις· ὅθεν ἐπίσης μισεῖ ὁ θεὸς καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν θυγατέρα. Ἄλλ' ἄρα γε πᾶσα καύχησις ἐστὶν ὑπερηφάνεια; οὐχί· ἀκούσατε, πῶς ὁ θεὸς διέστειλε καύχησιν ἀπὸ καυχήσεως, τὴν κοσμικὴν ἀπὸ τῆς θείας· « Τάδε λέγει Κύριος, μὴ καυχᾶσθω ἰερ. 9. 23. » ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχᾶσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ· διὰ τούτων τῶν λόγων ἐμποδίζει ὁ θεὸς πᾶσαν καύχησιν, ἀναφερομένην πρὸς ἡμᾶς· « ἀλλ' ἢ ἐν τούτῳ, λέγει, αὐτ. 24. » καυχᾶσθω ὁ καυχώμενος, συνιεῖν καὶ γινώσκειν, ὅτι ἐγὼ εἰμι Κύριος, ὁ ποιῶν ἔλεος, καὶ κρίμα, καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐν τούτοις τὸ θέλημά μου λέγει Κύριος ». Διὰ τούτων δὲ τῶν λόγων ἐφανέρωσεν ὁ θεὸς, ὅτι, ὅταν καυχώμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ, τότε ποιῶμεν ἔργον ἀρεστὸν εἰς τὸ ἅγιον αὐτοῦ θέλημα· καυχῶ, λέγει ὁ θεός, καὶ μεγαλορρόημόναι, διηγούμενος τὰ μεγαλεῖα τῆς θεότητός μου, μεγαληγόρει καὶ λέγε, ὅτι κατανοεῖς καὶ γνωρίζεις, ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ Κύριος τῶν ἀπάντων, ὁ ἐλεήμων, ὁ κριτῆς, ὁ δίκαιος· ἐν τούτοις τοῖς καυχήμασιν ἐγὼ ἀρέσκομαι· διότι ἡ τοιαύτη καύχησις ἐστὶ δόξολογία ἐμῆ, καὶ ὠφέλεια τῶν ἀνθρώπων· διὰ τοῦτο δὲ ὁ ἅγιος προ-

φητάναξ ἐδέετο τοῦ θεοῦ, ἵνα πληρώσῃ τὸ στόμα αὐτοῦ τῆς τοιαύτης καυχήσεως, ὅπως ὑμνολογῇ ὅλην τὴν ἡμέραν τὴν θείαν αὐτοῦ δόξαν καὶ μεγαλειότητα. « Πληρω-
 » θήτω, ἔλεγε, τὸ στόμα μου αἰνέσεως,
 » ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, ὅλην τὴν
 » ἡμέραν τὴν μεγαλοπρέπειάν σου ».

Οἱ ἐν Βαβυλῶνι ἅγιοι τρεῖς παῖδες ἐκαυχήθησαν τοιαύτην καύχησιν· ὁ μὲν Ναβουχοδονόσορ ἐφοβέριζεν αὐτούς, λέγων· ὅταν ἀκούσητε τὴν φωνὴν τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἐὰν μὴ προσκυνήσητε εὐθὺς τὴν εἰκόνα μου τὴν χρυσοῦν, « Αὐτῇ τῇ ὥρᾳ » ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός, » τὴν καιομένην »· αὐτοὶ δὲ τότε ἐκαυχήθησαν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἐμεγαλορῶρήθησαν· πλὴν ἡ καύχησης αὐτῶν ἐκήρυττεν, ὅτι ἐστὶ θεὸς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἡ μεγαλορῶρημοσύνη αὐτῶν ἐδίδασκε τοῦ θεοῦ τὴν παντοδυναμίαν· « Οὐ χρεῖαν ἔχομεν, εἶπον, » περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναί » σοι· ἐστὶ γὰρ θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς, ὃ » ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς » ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρός, τῆς καιομένης, » καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου, βασιλεῦ, ῥύσεται » ἡμᾶς »· τοῦτο τὸ καύχημα τόσον ἀρεσὸν ἐφάνη εἰς τὸν θεόν, ὥστε μετέβαλε τὴν φλόγα τῆς ἐπταπλασίως καυθείσης καμίνου εἰς αὐρανὸν δροσῶδη καὶ χλοεράν· καὶ οἱ μὲν τρεῖς παῖδες περιεπάτουν ἐν τῷ μέσῳ τῆς φλογός, ὡς ἐν μέσῳ δρόσου γλυκερᾶς, ψάλλοντες καὶ δοξολογοῦντες τὸν θεόν· ὁ δὲ Ναβουχοδονόσορ τὴν ψαλμωδίαν ἀκούσας, καὶ ἰδὼν αὐτούς ἐξεληθόντας τῆς κα-

μίνου κατὰ πάντα ἀβλαβεῖς, ἐξεστηκῶς, ἐκραύγαζε μεγαλοφώνως· « Εὐλογητὸς ὁ
 » θεὸς τοῦ Σεδράχ, Μισάχ, Ἀβδοναγῶ, ὃς
 » ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξεί-
 » λετο τοὺς παῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποιθειςαν
 » ἐπ' αὐτῷ »· τοιαύτην καύχησιν ἐκαυχή-
 » σαντο καὶ οἱ πρὸ τῶν μαρτύρων μάρτυρες, οἱ ἅγιοι Μακκαβαῖοι· τοιαύτη δὲ ἦν καὶ ἡ καύχησης τοῦ Παύλου, καύχησης ἁγία, καὶ εἰς τὸν θεὸν εὐπρόσδεκτος· διότι, καθὼς οἱ τρεῖς παῖδες, καὶ οἱ ἑπτὰ Μακκαβαῖοι, ἐκαυχῶντο εἰς τὰ ἔργα τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως, οὕτως ὁ Παῦλος ἐκαυχᾶτο εἰς τὰ ἔργα τῆς δυνάμεως τοῦ σταυροῦ· « Ἐμοὶ » δὲ, ἔλεγε, μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν » ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ».

Ἄγία ἡ τοιαύτη καύχησης· ἀλλὰ διὰ τί τὸ, « εἰμὴ »; ὡς περ ἂν εἰ ἔλεγεν ἐν μόνῳ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ· διότι ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ ἐτελείωσε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, ἤγουν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἄλλ' οὐκ ἦσαν ἔργα θεοῦ σωτήρια καὶ ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ θείου λόγου, καὶ τὸ πάθος, καὶ ἡ ἀνάστασις, καὶ ἡ ἀνάληψις, καὶ ἡ ἐκ δεξιῶν τῆς μεγαλωσύνης καθέδρα, καὶ τοῦ παναγίου πνεύματος ἡ οὐρανόθεν ἀποστολή; διὰ τί οὖν οὐκ ἐν τούτοις, ἀλλ' ἐν τῷ σταυρῷ ἐκαυχᾶτο ὁ θεόληπτος Παῦλος; Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἦν ὁ σκοπὸς, οὐχὶ δὲ ἡ τελείωσις τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων· οὕτω πιστεύομεν, καὶ οὕτως ὁμολογοῦντες, λέγομεν· « Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ » διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα » ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ

» πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρ-
 » θένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα » τὸ δὲ
 πάθος τοῦ ἐνανθρωπήσαντος υἱοῦ τοῦ θεοῦ
 ἢ ἀρχὴ ἦν, οὐχὶ δὲ ἡ τελείωσις τῆς σωτη-
 ρίας· « Ἐπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα,
 » καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς
 » δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σω-
 » τηρίας διὰ παθημάτων τελειῶσαι » τότε
 δὲ διὰ παθημάτων ἐτελείωσεν, ὅτε ἐν τῷ
 σταυρῷ κρεμάμενος, προσενεγκὼν ἑαυτὸν
 θυσίαν τῷ θεῷ ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν,
 παρέδωκε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τῷ θεῷ καὶ
 πατρί· τότε δὲ ἐτελείωσε τῆς σωτηρίας
 ἡμῶν τὸ ἔργον· διὰ τοῦτο τότε, ὅτε ἐν
 τῷ σταυρῷ κρεμάμενος, ἔλαβε τὸ ὄξος,
 εἶπε· « Τετέλεσται· καὶ κλίνας τὴν κεφα-
 » λήν, παρέδωκε τὸ πνεῦμα » « τετέλεσαι », ^{ἐβρ. 2. 10.}
 ἔλαβε δηλονότι τέλος ἢ μεταξὺ θεοῦ καὶ
 ἀνθρώπων ἔχθρα· « τετέλεσαι », ἔλαβε τέλος
 τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ
 θανάτου· « τετέλεσαι », ἐτελειώθη τὸ ἔργον
 τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας. Ἡ ἀνάσασις,
 ἡ ἀνάληψις, ἡ ἐκ δεξιῶν καθέδρα, τοῦ ἁγίου
 πνεύματος ἢ κατάβασις, ἦσαν ἐπόμενα καὶ
 ἀκόλουθα καὶ καρποφορίαι τῆς ἐν τῷ σταυ-
 ρῷ ζωοποιῶ θυσίας. Ὅστις οὖν καυχᾶται
 ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνος καυ-
 χᾶται εἰς πάντα τὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας
 ἡμῶν τελεσθέντα μυσηριώδη τοῦ θεοῦ ἔργα.
 Ἴδου οὖν, οὗτός ἐστιν ὁ λόγος, δι' ὃν ὁ θεο-
 δίδακτος Παῦλος οὐκ ἐκαυχᾶτο, εἰμὴ ἐν
 τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ.

Ἀληθῶς δὲ πρᾶγμα καυχήσεως ἄξιόν
 ἐστὶν ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ, οὐ μόνον

διὰ τὸν εἰρημένον λόγον, ἀλλὰ καὶ τὰ
 ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ σταυρωθέντος τελεσθέν-
 τα μεγάλα καὶ παράδοξα κατορθώματα·
 οἱ μὲν Ἰουδαῖοι τὸν σταυρὸν ἐνόμιζον αἰ-
 σχύνης ὄργανον, τὸν δὲ ἐσταυρωμένον ἐπι-
 κατάρaton· οἱ δὲ Ἕλληνες, καὶ πολλοὺς καὶ
 παντοίους εἶχον θεοὺς, μὴ ἔχοντες ὁμως θεὸν
 ἐσταυρωμένον, παραφροσύνην ἐλογίζοντο
 τοῦ σταυροῦ τὸ κήρυγμα· καὶ δὲ καὶ ὁ
 Παῦλος καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι ἐγίνωσκον
 καὶ τῶν Ἰουδαίων τὰ περὶ τοῦ σταυροῦ
 φρονήματα, καὶ τῶν Ἑλλήνων τὰς περὶ
 τοῦ ἐσταυρωμένου χλεύας, αὐτοὶ ὁμως μη-
 δόλως συστελλόμενοι, μετὰ παρρησίας παν-
 ταχοῦ ἐκήρυττον καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους,
 καὶ εἰς τοὺς ἐθνικοὺς, ὅτι ὁ μὲν σταυρὸς
 ἐστὶ τὸ ὄργανον τῆς σωτηρίας, ὁ δὲ ἐν
 αὐτῷ σταυρωθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς ἐστὶν ὁ
 θεός, ὁ δημιουργὸς πάσης τῆς ὀρατῆς καὶ
 ἀοράτου κτίσεως. « Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν, ^{1. Κορ. 1. 23.}
 » ἔλεγεν ὁ Παῦλος, Χριστὸν ἐσταυρωμένον,
 » Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μω-
 » ρίαν ». Πλὴν τοῦτο οὐκ ἐστὶ παράδοξον·
 οἱ ἀπόστολοι πεπληροφορημένοι ὄντες περὶ
 τῆς ἀληθείας τῆς πίστεως, ἐξ ὧν εἶδον καὶ
 ἤκουσαν, καὶ ζήλου θεοῦ πνέοντες, ἐκή-
 ρυττον καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους καὶ εἰς τοὺς
 Ἕλληνας, ὅτι ὁ σταυρωθεὶς Ἰησοῦς Χριστός
 ἐστὶ θεὸς ἀληθινός· διὸ καὶ ἔλεγον· « Οὐ ^{Πράξ. 4. 20.}
 » δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς, & εἶδομεν καὶ ἠκού-
 » σαμεν, μὴ λαλεῖν » παράδοξον δὲ ἐστὶ
 τὸ, πῶς τὸ σκάνδαλον ἔπεισε τοὺς Ἰου-
 δαίους, καὶ ἡ μωρία ἐπληροφόρησε τοὺς
 Ἕλληνας· παράδοξον καὶ ἀκατανόητον τὸ,

πῶς καὶ ὁ Ἰσραηλίτης, ὁ πισεύων, ὅτι πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου ἐστὶ κεκατηραμένος ὑπὸ θεοῦ, καὶ ὁ Ἕλληνα, πεπεισμένος, ὅτι τὸ τοιοῦτον κήρυγμά ἐστι μωρία, ἐπίστευσαν καὶ ἐπληροφορήθησαν, ὅτι ὁ Χριστὸς, ὁ ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου ὡς πταίστης καταδικασθεὶς εἰς θάνατον, καὶ σταυρωθεὶς, καὶ ἀποθανῶν ἐστὶ θεὸς παντοκράτωρ, ποιητῆς καὶ προνοητῆς πάντων τῶν ὀρατῶν καὶ ἀοράτων· παράδοξον καὶ ἀκατανόητον τὸ, πῶς τόσα ἀναρίθμητα πλήθη Ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν ἐδέχθησαν τὴν τοιαύτην πίσιν.

Ἡ βία καὶ ἡ δυναστεία ἀναγκάζουσα, πολλὰ ποιεῖ· ἀλλὰ ποίαν δυναστείαν, ἢ βίαν ἐδύναντο ποιῆσαι οἱ ἀπόστολοι, ἄνθρωποι ἄοπλοι, πάμπτωχοι, ἀγράμματοι; Ἡ ἐλπίς τῆς ἀπολαύσεως τῶν κοσμικῶν πραγμάτων ἔλκει καὶ σύρει πολλούς· ἀλλὰ ποία ἐλπίς σωματικῆς ἀπολαύσεως ἔσυρε τόσα πλήθη εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν; Ἡ ἐλπίς τοῦ πλούτου; ἀλλ' οἱ ἀπό-

στολοι ἐκήρυττον πτωχείαν· « Ὑπαγε, Ματθ. 19. 21.

» ἔλεγον, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δός πτωχοῖς ». Ἡ ἐλπίς τῆς μεγαλειότητος καὶ ἐξουσίας; ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι ἐδί-

δασκον εὐτέλειαν καὶ ὑπόκλισιν· « Ὅς ἐάν Ματθ. 20. 27.

» θέλῃ, ἔλεγον, ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔστω ὑμῶν διάκονος· καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔξω ὑμῶν δοῦλος ». Ἡ ἐλπίς τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ τῆς σωματικῆς τρυφῆς καὶ ἀναπαύσεως; ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι παρῆρσις ἐμαρτύρουν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτι ὁ Χριστὸς ὠροθέτησεν, ἵνα ὅστις θέλει γενέσθαι μαθητῆς αὐτοῦ, ἀπο-

στραφῇ πᾶσαν σαρκικὴν ἡδονὴν, καὶ πᾶσαν σωματικὴν εὐπάθειαν· « Εἴτις θέλει Ματθ. 16. 24.

» ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι ». Ἡ ἐλπίς τῆς ἀγάπης καὶ περιποιήσεως τοῦ κόσμου; ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι προέλεγον, ὅτι τοὺς πιστεύσαντας μισήσουσι πάντες οἱ κοσμικοὶ ἄνθρωποι· « Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων » Ματθ. 10.

αὐτοὶ προέλεγον εἰς τοὺς πιστεύσαντας κώσεις, διωγμούς, προδοσίας, φυλακὰς, παρασυρμούς ἐνώπιον βασιλέων καὶ ἡγεμόνων, καὶ τελευταῖον μαρτυρικὸν θάνατον·

« Ἐπιβαλοῦσιν, ἔλεγον, ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσι, παραδιδόντες Λουκ. 21. 12, 13.

» εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακὰς, ἀγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας. Ἀποθήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον ».

Ποῖον οὖν κοσμικὸν πρᾶγμα ἔσυρεν εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίσιν τόσον ἄμετρον πλῆθος ἀνθρώπων, σοφοῦς καὶ ἀμαθεῖς, πλουσίους καὶ πένητας, ἄρχοντας καὶ δούλους, βασιλεῖς καὶ ὑπηκόους, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, νέους καὶ γέροντας, πάσης ἡλικίας καὶ τάξεως καὶ καταστάσεως, παντὸς γένους, καὶ ἡθούς, καὶ γλώσσης, καὶ θρησκείας; Ποῖον, λέγω, πρᾶγμα κοσμικὸν ἠχμαλώτευσεν τὸν νοῦν, ὑπέταξε τὴν καρδίαν, καὶ ἔπεισε τὴν ψυχὴν τοσοῦτων μυριάδων ἀνθρώπων, ὥστε μετὰ τὸ τὴν προθυμίαν κατεφρόνησαν πάντα τὰ ἐγκόσμια, καὶ μετὰ χαρᾶς ὑπέμειναν καὶ τὸν θάνατον ὑπὲρ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; ποία δύναμις ἀνθρώπινος μετὰ τὸ τὴν ταχύτητος μετέβαλε τὸ πρόσωπον τῆς

γῆς ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν, καὶ ἀπὸ τῆς δουλείας τῶν ἁμαρτιῶν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀρετῆς; οὐ μόνον τὸ πλῆθος τῶν πιστευσάντων, ἀλλὰ καὶ ἡ ταχύτης, μεθ' ἧς ἡ πίστις ἐφηπλώθη, καὶ ἡ ἀρετὴ ἐπέλαμψεν, εἰσὶν ἔργα θαυμαστά καὶ παράδοξα. Αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι, ἔτι ζῶντες, εἶδον ταύτην τὴν θαυμασίαν καὶ μυστηριώδη μεταβολήν· ὅθεν ὁ Παῦλος ἔγραφε πρὸς τοὺς Κολοσσαεῖς, ὅτι τοῦ εὐαγγελίου τὸ κήρυγμα καρποφο-

Καλ. 1. 5. 6. ρεῖ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, « ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀ-
 » ληθείας τοῦ εὐαγγελίου, τοῦ παρόντος εἰς
 » ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ· καὶ
 » ἔστι καρποφορούμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν
 » ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν
 » χάριν τοῦ θεοῦ ». Ποῖος οὖν λόγος ἀνθρώ-
 πινος, ἢ ποία φυσικὴ ἢ κοσμικὴ δύναμις ἐποίησε ταῦτα; οὐδεμία· ἡ δύναμις μόνη καὶ ἡ χάρις τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθέντος Χριστοῦ ταῦτα ἐποίησε τὰ θαυμαστά καὶ παράδοξα· τοῦτο δὲ καταισχύνει καὶ ἐπιστομίζει τοὺς ἀπίστους· ἂν δὲ βιάζωσιν ἑαυτοὺς εὑρεῖν λόγους εἰς ἀπόκρισιν, ὅμως τοσοῦτον παραλογοῦσιν, ὥστε φαίνεται εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῶν τῆς ἐντροπῆς ἢ ἐρυθρότης.

Ἴδου, οὖν, ἀδελφοί, ἐξετάσαμεν, ὅσον ἐδυνήθημεν, καὶ ὅσον ἡ ζητουμένη συντομία συνεχώρησε, ταῦτα τὰ θεόπνευστα λόγια·

Γαλ. 6. 14. « Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν
 » τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ ». Τί δὲ ἐμάθομεν

ἐκ ταύτης τῆς ἐξετάσεως; ἐμάθομεν, ὅτι ἡ καύχησις τοῦ Παύλου ἦν ἁγία καὶ θεάρεσος, καθότι ἐκαυχᾶτο ὑπὲρ τῶν μεγάλων καὶ ὑπερφυῶν ἔργων, ὧν ἐποίησεν ὁ ὑπὲρ ἡμῶν σταυρωθεὶς Ἰησοῦς· ἡ δὲ καύχησις τῶν μεγαλοβόρημονούντων ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἔργων ἢ τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν, ἐστὶν ἁμαρτία θεοστυγῆς, μεγάλης τιμωρίας πρόξενος· ἐμάθομεν δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι καὶ ἡ ὑποδοχὴ, καὶ ὁ πολυπλασιασμός τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἔργα εἰσὶ τῆς δεξιᾶς τοῦ σταυρωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μακάριος οὖν, ὅστις κατὰ μίμησιν τοῦ Παύλου καυχᾶται ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ· δυστυχῆς δὲ, ὅστις μιμούμενος τοὺς ὑπερηφάνους ἀνθρώπους, καυχᾶται ὑπὲρ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἀγαθῶν καὶ κατορθωμάτων. Τίς δὲ ἄρα γε δύναται καυχᾶσθαι, ὡς ὁ Παῦλος ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ; οὐδεὶς ἄλλος, εἰμὴ ὅστις, ὡς ἐκεῖνος, ἐσταύρωσε τὰς ἐπιθυμίας τοῦ κόσμου· οὐδεὶς ἄλλος τῇ ἀληθείᾳ καυχᾶται, ὡς ὁ Παῦλος, εἰμὴ ἐκεῖνος, ὅστις προσηλώσας τὸν νοῦν εἰς τοῦ Γολγοθᾶ τὸ ὄρος, τυπώσῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ τὸν σταυρὸν καὶ τὰ πάθη τοῦ Κυρίου, καὶ βλέπων αὐτὸν διαπαντός ἐν τῷ σταυρῷ κρεμάμενον, σταυροῖ τὴν ἑαυτοῦ σάρκα « σὺν τοῖς πα- Γαλ. 5. 24.
 » θήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις »· αὐτὸς τῷ ὄντι καυχᾶται, ὡς ὁ Παῦλος, λέγων· « Ἐ- Γαλ. 6. 14.
 » μοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν τῷ
 » σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος
 » ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ ».